

Додаток 2.

до наказу від 23.03. 2023 р. № 244

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

Кафедра ветеринарної гігієни ім. професора А.К. Скороходька

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ

Протокол № ___ від «___» _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри ветеринарної гігієни імені
професора А.К. Скороходька

Протокол № 9 від 11 квітня 2023 р.

Завідувач кафедри

Марія КУЧЕРУК

”РОЗГЛЯНУТО ”

Гарант ОП «Ветеринарна медицина»

Наталія ГРУШАНСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН, ЕТОЛОГІЯ ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»

освітня програма «Ветеринарна медицина»

Факультет «Ветеринарної медицини»

Розробники: д.вет.н., доц. Кучерук М.Д., д.вет. н. професор Шевченко Л.В.

Київ – 2023 р.

Опис навчальної дисципліни

«Благополуччя тварин, етологія та професійна етика»

Програма навчальної дисципліни передбачає розуміння того, що на тварині відображаються умови, в яких вона живе. Благополуччя тварини забезпечується, якщо вона здорова, перебуває в комфортних та безпечних умовах, добре годується, може поводитись природно, не страждає від неприємних станів таких, як біль, страх та стрес. Такий підхід охоплює всі аспекти життя тварини, включаючи відповідні умови у приміщенні, менеджмент, годівлю, профілактику та лікування хвороб, відповідальне гуманне поводження з нею та, в разі необхідності, гуманну евтаназію.

Етологія вивчає поведінку тварини, особливо у природних умовах. Студенти повинні отримати широке розуміння фундаментальних принципів та проблематики благополуччя та поведінки тварин. Базове розуміння місцевого, національного, регіонального та міжнародного законодавства щодо благополуччя тварин.

Вивчення формування та запровадження політики на місцевому, національному, регіональному та міжнародному рівнях через законодавство, регулювання та операційну стратегію; відповідна державна політика щодо благополуччя тварин.

Акцент повинен робитися на законодавство та організаційні структури специфічні для країни, а також на міжнародні структури (напр.: МЕБ, Codex Alimentarius, Європейська Комісія...).

Широке розуміння менеджменту здоров'я стада та потреб щодо годівлі сільськогосподарських тварин та водної промислової фауни. Розвиток та підтримка заходів біобезпеки, підтримка гігієни тварин, кращі практики обліку стану здоров'я тварин, обережне використання ветеринарних препаратів, принципи превентивної медицини, застосування принципів здоров'я тварин та етології, оцінка та зменшення факторів ризику, що провокують виникнення хвороб та негативно впливають на продуктивність.

Практика, оцінка та покращення усних та письмових комунікаційних навичок, напр.: написання історії хвороби, спілкування з клієнтом щодо лікування та діагностики; критичне читання та осмислення щодо епідеміології, імунології, мікробіології); написання публічних виступів. Рекомендується, щоб студент мав хоча б базові навички професійного спілкування однією з іноземних мов, що є офіційними мовами МЕБ (напр.: французька, англійська, іспанська).

Розуміння кодексу професійної поведінки та ветеринарної медичної етики; локального та національного законодавства та регламентів, що регулюють ветеринарну діяльність.

Вимоги до знань та вмінь набутих внаслідок вивчення:

студент повинен вміти пояснювати концепцію благополуччя тварин та відповідні зобов'язання, що накладаються на власника, осіб, що обслуговують тварин, ветеринарного лікаря та інших осіб, що працюють з тваринами;

- визначати проблеми, пов'язані з благополуччям тварин та брати участь в корективних діях;

- знати, де знайти актуальну та надійну інформацію щодо місцевого, національного, міжнародного регламенту та стандартів відносно благополуччя тварин, що описує гуманні методи тваринництва, транспортування, забою для споживання в їжу та з метою контролю хвороб.

- мати загальні знання щодо фундаментального ветеринарного законодавства та специфічних правил і регламентів, що регулюють ветеринарну професію на місцевому, національному та регіональному рівнях; С(К) - знати, де знайти актуальну та надійну інформацію щодо ветеринарного законодавства та правил і регламентів, що регулюють ветеринарну професію в його регіоні, країні;

- розуміти та застосовувати високі стандарти ветеринарної медичної етики у повсякденній діяльності;

- бути суспільним лідером щодо етичних питань, пов'язаних з використанням та утриманням тварин людьми.

- повідомляти технічну інформацію таким чином, щоб вона була зрозуміла для широкої публіки;

- ефективно комунікувати з колегами для обміну науковою та технічною інформацією та практичним досвідом.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності (ЗК): 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. 2. Прагнення до збереження навколишнього середовища

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК): 1. Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН) 1. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування

тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів. 2. Пропонувати та використовувати доцільні інноваційні методи і підходи вирішення проблемних ситуацій професійного походження. 3. Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин.

«Благополуччя тварин, етологія та професійна етика»
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	21 – <u>«Ветеринарна медицина»</u> (шифр і назва)	
Напрямок підготовки	(шифр і назва)	
Спеціальність	<u>211 «Ветеринарна медицина»</u> (шифр і назва)	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	<u>Магістр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид		
Загальна кількість годин	<u>120</u>	
Кількість кредитів ECTS	<u>4</u>	
Кількість змістових модулів	<u>2</u>	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	
Семестр	VI	
Лекційні заняття	30 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	30 год	год.
Лабораторні заняття		год.
Самостійна робота	60 год.	год.
Індивідуальні завдання		год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	<u>4 год.</u>	
самостійної роботи студента –	<u>4 год.</u>	

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА														
Тема 1. Вступ. Предмет, методи та завдання дисципліни. Зв'язок із іншими дисциплінами.		8	2	2			4							
Тема 2. Законодавчі акти, що регулюють роботу лікаря ветеринарної медицини та ставлення до тварин. Професійні традиції і етика лікаря ветеринарної медицини.		8	2	2			4							
Тема 3. Мораль та свідомість у професійній діяльності.		8	2	2			4							
Тема 4. Комунікація. Службове спілкування лікаря ветеринарної медицини з власниками тварин та пацієнтами.		8	2	2			4							
Тема 5. Етологія. Характеристика окремих елементів та особливостей поведінки тварин.		8	2	2			4							
Тема 6. Поведінка тварин Ієрархія, угруповання, територіальність, агресивність		8	2	2			4							
Тема 7. Репродуктивна поведінка. Статевий деморфізм. Шлюбно-сімейні стосунки. Турбота про потомство.		8	2	2			4							
Разом за змістовим модулем 1		56	14	14			28							
Змістовий модуль 2. ЕТОЛОГІЯ ТА БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН														
Тема 8. Організація співтовариств. Суспільна поведінка.		8	2	2			4							
Тема 9. Локомоції тварин. Міграції. Адаптаційні можливості тварин.		8	2	2			4							

Тема 10. Біологічні ритми. Харчова та ігрова, дослідницька поведінка	8	2	2			4						
Тема 11 Благополуччя тварин. Гуманна освіта. Законодавчі акти. Європейські конвенції. Кримінальна відповідальність.	8	2	2			4						
Тема 12. Благополуччя свиней	8	2	2			4						
Тема 13. Благополуччя ВРХ	8	2	2			4						
Тема 14 Благополуччя птиці	8	2	2			4						
Тема 15. Транспортування. Передзабійне утримання. Забій	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 2	64	16	16			32						
Усього годин	120	30	30			60						
Курсовий проект (робота) з _____ _____		-	-	-		-		-	-	-		-
(якщо є в робочому навчальному плані)												
Усього годин	120	30	30			60						

Теми практичних занять

№ п/п	ТЕМА	К-ть год
МОДУЛЬ 1 (ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА)		
1	Знайомство з дисципліною, техніка безпеки при виконанні практичних занять. Термінологія і методологія.	2
2	Ветеринарна символіка та її значення. Обов'язок лікаря ветеринарної медицини.	2
3	Психологія спілкування лікаря ветеринарної медицини. Вимоги до особистості лікаря ветеринарної медицини.	2
4	Історія розвитку, етології та вчення про благополуччя тварин, етапи та видатні вчені в галузі науки і їх вклад в розвиток дисципліни.	2
5	Закон України «Про тваринний світ». Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові	2

	продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», Європейські конвенції.	
6	Колоквіум 1	2
МОДУЛЬ 2 (ЕТОЛОГІЯ ТА БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН)		
7	Етологія. Індивідуальні форми поведінки. Онтогенез поведінкових реакцій.	2
8	Таксиси. Адаптація, акліматизація, синантропізація та domestикація тварин.	2
9	Поведінка тварин. Інстинкти, рефлекси, відповідь на подразники.	2
10	Ієрархічні взаємовідносини у тварин. Шлюбно-сімейні стосунки. Співтовариства.	2
11	Критичний антропоморфізм. Зоопсихологія.	2
12	Особливості благополуччя сільськогосподарських тварин, диких, синантропних, домашніх тварин..	2
13	Благополуччя тварин. 5 свобод відповідно до особливостей віку, виду, статі, фізіологічного стану тварин, тощо.	2
14	Вивчення поведінкових реакцій у сільськогосподарських тварин. Життєві прояви. Вплив різних систем утримання на благополуччя тварин.	2
15	Колоквіум 2	2
	Всього	30

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ
З ДИСЦИПЛІНИ «БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН, ЕТОЛОГІЯ ТА ПРОФЕСІЙНА
ЕТИКА»

Які із вказаних операцій погіршують стан здоров'я тварин

Виберіть одну або більше:

- а. утримання тварин на обмеженій площі
- б. утримання стадних тварин - групами
- с. підстилка з торішньої соломи
- д. Купирування вух і хвостів, дебікірування птиці

Визначте назву поведінки, яка формується на основі індивідуального досвіду тварин

Виберіть одну:

- а.
умовна
- б.
соціальна
- с. спадкова
- д.
набута

Визначте прикладом чого є грумінг:

Виберіть одну:

- а.
гри
- б.
гігієнічної поведінки
- с.
кормової поведінки
- д.
дослідницької поведінки

Назвіть, які методи належать до етологічних

Виберіть одну:

- а.
Метод геоцентризму
- б.
Метод моделювання
- с. **Метод in vitro**
- d. спостереження та опису
- е.
Метод аналізу бюджету часу та енергії
- f.
Метод антропологічних навантажень

Укажіть прізвище вченого, якого вважають одним із засновників етології:

Виберіть одну:

- а.
Ч. Дарвін
- б. Н. Тінберген
- с.
К. Лінней
- d.
І. Павлов

Серед п'яти свобод для забезпечення благополуччя тварин є свобода в прояві природної ...

Відповідь:

Таксисом називають:

Виберіть одну:

- a. передача інформації, що відбулась, коли тварина здійснює якусь дію, що змінює поведінку іншої особин
- b. спрямований рух тварин стосовно якогось чинника
- c. спостереження тварини за поведінкою дорослих особин, переймання досвіду
- d. зовнішній подразник, що спричиняє специфічну поведінкову реакцію у тварин

У якому році була прийнята європейська конвенція про захист домашніх тварин?

Виберіть одну:

- a. 1999
- b. 2003
- c. 2018
- d. 1987

Інстинкти та рефлекси

Інстинкт

Інтелект

Поведінка

Розкрийте основні положення питання благополуччя свиней.

Трактування стану тварини з точки зору самої тварини - це:

Відповідь:

Що вивчає право добробуту тварин?

Виберіть одну:

- а. права тварин у природі
- б. оцінка умов утримання домашніх тварин
- с. правила поведінки людей з тваринами – законодавчий захист

Харчова поведінка

свині, кури

Обрати... ▼

коти, собаки

Обрати... ▼

корови, коні

Обрати... ▼

8. Методи навчання

Лекції, практичні заняття з діалогами, усними презентаціями робіт студентів, використанням ситуаційних завдань для розвитку навиків комунікації, професійного спілкування з клієнтами та вирішення конфліктних ситуацій. Використання ЕНК з відеоматеріалами та додатковою літературою.

Годин у тиждень – 4, тижнів на вивчення – 15

9. Форми контролю

- поточний (опитування, тестування);
- підсумковий – залік (письмовий, тест).

10. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени

та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371).

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$

12. Рекомендована література

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21.02.2006 № 3447-IV Відомості Верховної Ради України. 2006. № 27. С. 230.
2. Європейська конвенція про захист домашніх тварин. Конвенцію ратифіковано Законом N 578-VII (578-18) від 18.09. – 2013.
3. Сінгер П. Визволення тварин. Київ: Пабулум, 2019. 456 с.
4. Александренко В. В. Поняття та способи жорстокого поводження з тваринами Юридична наука. 2015. № 6. С. 116-120.
5. Бондаренко Н. С. Ставлення населення до проблеми запобігання жорстокому поводженню з тваринами (за результатами соціологічного дослідження) Право і суспільство. 2015. № 3(3). С. 123-126.

Додаткова література

1. Зоріна З. О. Поведінка тварин К. Нака, 1999. С 39.
2. Копилян В. Кримінальна карність за жорстоке поводження з тваринами. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2009. №3. С. 1-7.
3. Кучерявий В.П. Благополуччя тварин, етологія та професійна етика.: Львів.: Світ, 2000. – 500 с.
4. Благополуччя тварин, етологія та професійна етика. За редакцією В.К. М'якушка. – К.: Урожай, 1992. – 260 с.

Інтернет-джерела

1. Ветеринарна деонтологія. Методичні рекомендації. Миколаїв. 2020. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7899/1/Veterynarna%20deontolohiia.pdf>
2. Панько І.С. Професійна етика лікаря ветеринарної медицини. Біла Церква, 2006. 272 с. Вид. 2-е, переробл. і допов. Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/2341708/>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua> Панько І.С. **Професійна етика** лікаря ветеринарної медицини. К., 1998. 240 с.
4. Керівний документ з аудиту благополуччя Wild Planet Trust <https://www.eaza.net/assets/Uploads/Areas-of-Activity/Animal-welfare/Docs/Ukrainian.pdf>